

OBRTNIŠKI GLASNIK

GLASILO ZAVODA ZA POSPEŠEVANJE OBRTI ZBORNICE ZA TOI V LJUBLJANI

LETO VI.

LJUBLJANA, JUNIJ 1939

ŠTEV. 3

VSEBINA:

Razstava slovenske obrti v Ljubljani od 7. do 16. oktobra 1939	34
S. Šantel: Slovenskim mizarjem	35
Dr. A. Gosar: Bodočnost in pomen obrti v moder- nem gospodarstvu	37
R. Dostal: Prva obrtna razstava v Ljubljani 1844	43
Danilo Puc: Cantu	45
Zavarovanje obrtništva	46
Prošnja	47
Pomočniški in mojstrski izpiti gluhonemih . .	47
Poziv	47
Znižanje obrestne mere za posojila pri Zanatski banki kraljevine Jugoslavije a. d.	48

Izhaja mesečno. — Naročnina znaša letno 25 din, posamezna številka stane 3 din. — Izdaja Zavod PO Zbornice za TOI v Ljubljani (odgovarja Ogrin Ivan v Ljubljani). — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Beethovnova ul. 10. — Za uredništvo odgovarja Hočevnar Lojze v Ljubljani. — Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani (Maks Blejcek).

v Ljubljani od 7. do 16. oktobra 1939

Priprave so v polnem razmahu. Razstavni odbor je prejel obvestilo dvorne pisarne, da je pokroviteljstvo nad razstavo sprejel Nj. Vis. knez-namestnik Pavle.

Udeležba. Jubilejne razstave se more udeležiti vsak obrtnik iz Slovenije s predmeti lastne obrtniške proizvodnje, ki jih posebna ocenjevalna komisija pripusti na razstavo.

Razdelitev **blagovnih skupin:** 1. gradbena obrt; 2. oblačilna stroka in tapetništvo; 3. lesna in sorodne obrti, glasbila; 4. kovinska obrt, elektrotehnika, poljedelski stroji; 5. umetna obrt, aranžerstvo; 6. keramika; 7. služnostne obrti; 8. galanterija; 9. živilska obrt; 10. grafična obrt, fotografija; 11. oddelek Zavoda za pospeševanje obrta pri Zbornici za TOI.; 12. obrtno šolstvo; 13. obrtna literatura. Razstavi oblačilne stroke bo priključena posebna prireditev modne revije, razstavi živilske obrti pa posebna kulinarična razstava, ki v Ljubljani že dalje časa ni bila prirejena.

Ugodnosti. Vsi razstavljalci in obiskovalci razstave bodo deležni četrtinske vožnje po železnici in znižane vožnje po parnikih, skratka vseh ugodnosti, ki jih nudi tudi prireditev Ljubljanskega velesejma. Za vse razstavno blago, ki se po razstavi vrne razstavljalcem, je dovoljena polovična vožnja.

Značaj razstave. Ministrstvo za trgovino in industrijo je priznalo Razstavo slovenske obrti kot uradno priznano razstavo v smislu § 94. Pravilnika za izvedbo Zakona o zaščiti industrijske svojine in je s tem vsem predmetom industrijske svojine priznana zaščita na postavi § 160. Zakona o zaščiti industrijske svojine.

Razstavni plakat. Razstavni odbor je razpisal posebne nagrade za osnutke razstavnega plakata. Po pregledu in oceni prejetih osnutkov je odbor sklenil, da 1. razpisane nagrade ne podeli, 2. nagrado v znesku din 800.— je prejel g. Trpin za osnutek z geslom »Kovač«, 3. nagrado v znesku din 500.— pa g. Kocjančič za osnutek z geslom »Simboli«. Na podlagi sklepa odbora se je odkupil osnutek z geslom »Obrt« arh. Glanza.

Poziv vsemu slovenskemu obrtništvu. Ker se je približal čas, da se vsi prizadeti odločijo, če hočejo svoje predmete razstaviti na jubilejni razstavi, in ker se je temu pozivu odzvalo dozdej že veliko število obrtništva, poziva razstavni odbor vse zamudnike, naj se nujno odločijo in čim prej prijavijo razstavnemu odboru. Vsem razstavljalcem so na razpolago strokovnjaki s tehničnimi nasveti glede izdelave razstavnih predmetov. Vsi zamud-

niki naj se nujno javijo z dopisnico, lahko pa tudi osebno, razstavni pisarni, da prejmejo prijavnice in razstavni red. Pripomniti je, da je večina razstavnega prostora že oddana in je zato nujno potrebno, **da se še ostali razstavljalci čim prej javijo**. Vse informacije, podatke in obvestila poda na zahtevo takoj razstavni odbor Zavoda za pospeševanje obrta pri Zbornici za TOI v Ljubljani, Beethovnova ul. 10, pritličje, levo, telefon štev. 50-88.

S. Santel:

Slovenskim mizarjem

Dobri trije meseci nas še ločijo od otvoritve razstave slovenske obrti. Kakor moremo pričakovati, bo ta razstava pomembna manifestacija naše obrti in slovenski obrtnik bo imel na nji priliko pokazati javnosti uspeh tihega dela v svoji delavnici. Razstava, ki bo obsegala vse panoge obrtnega udejstvovanja v naših krajih, bo brez dvoma pokazala visokovredno kvaliteto delo slovenskega obrtnika. Ne dvomim, da bo pokazala izdelke, ki bodo v tehničnem oziru na višku. Pričakovati je, da v tem oziru ne bo zaostajala za podobnimi prireditvami v tu- in inozemstvu. Nisem pa nikakor prepričan, da bo v vsebinskem pogledu pokazala tisto lice, ki je značilno za našo ožjo domovino.

Gotovo je važno, da tekmujejo Slovenci v vseh panogah kulturnega dela s tako imenovanim »kulturnim zapadom«. Potrebno je, da si skušamo prisvojiti vse tehnične in tudi estetske pridobitve naših velikih sosedov, a priznati mi morate, da je največji uspeh, ki ga moremo v tem oziru doseči, spričevalo, da smo dobri posnemovalci... To pa še ni dovolj. Posnemanje, in če je še tako popolno, ni bilo še nikdar enakovredno s samostojnim ustvarjanjem.

Vprašanje je torej, kaj naj pokažemo Slovenci, če hočemo z ustvaritvami svoje obrti podati nekaj, kar je značilno edinole za nas same, nekaj, s čimer bomo mogli razstavi vtisniti pečat slovenske posebnosti.

Ne verjamem, da bo mogoče to posebnost izraziti s tehničnimi pripomočki, čeprav je pričakovati, da se bo iznajdljivost našega človeka pokazala v tem in onem izdelku in načinu izdelovanja.

A to je premalo.

Razstava bi morala biti v **oblikovnem oziru** izraz dežele, v kateri živi in procvita slovenska obrt. Vse tiste obrtne stroke, ki niso zgolj tehničnega značaja in ki morajo računati tudi z lepotnim učinkom svojih izdelkov, bi morale vsebovati tendenco, da se podaja tem izdelkom izraz slovenske posebnosti. Sem spadajo stavbarstvo, mizarstvo, strugarstvo, ključavničarstvo, keramika, umetno steklarstvo in vse olepševalne obrti (slikarstvo,

pleskarstvo, napisno slikarstvo, reklamno slikarstvo itd.), pletarstvo in obrtna grafika.

Priznati je treba, da ni stvar obrtnika, da proučuje vire, ki morajo biti podlaga za ustvaritev tozadevnih načrtov in osnutkov. Obrtnik je navezan na predloge, a ustvarjanje predlog je naloga dekorativnih umetnikov in arhitektov. Ne bom se spuščal v razmotrivanje, ali so se naši dekorativni umetniki in arhitekti poglobili v rešitev vprašanja, do katere mere je mogoče izrabiti našo umetno obrtno tradicijo, ki sloni na etnografski podlagi, za ustvarjanje modernih osnutkov v narodnem duhu. Kolikor mi je znano, je v teh krogih dovolj pomislekov proti takemu načinu delovanja. Ti pomisleki izvirajo deloma iz sugestije, ki jo izvaja tudi pri nas udomačena evropeizirana miselnost v pogledu modernega umetnostnega ustvarjanja, deloma iz nepoznavanja.

Nihče izmed vodilnih mož na polju umetnostnega obrta, našega folklorja v širšem smislu besede, se do danes še ni potrudil, da bi sistematično študiral ustvaritve našega kmečkega obrtnika samouka, ki mu fantazija v likovnem smislu nikakor ne zaostaja za literarno in muzikalno iznajdljivostjo, katera se tako lepo očituje v narodnih pesmih. Med njimi so ljudje, ki z nekakim zaničevanjem gledajo na to »naivno« delo in so zaradi tega slepi za vsebinsko bogastvo in za samoniklost takih izdelkov. Tudi to je posledica sugestije, ki pritiska na njih miselnost in ki izvira iz njih šolanja v tujih krajih. S tem pa še ni povedano, da smo se Slovenci odrekli enkrat za vselej gojitvi svojih etnografsko utemeljenih posebnosti v modernem umetnostnem obrtu. Priznati pa moramo, da smo v tem oziru še na začetni stopnji in da moramo prepustiti »spoznavanje samih sebe« bodočnosti.

V zvezi s tem moram ponovno naglasiti, da imamo v profesorju O. Grebencu strokovnjaka, ki se je z vso ljubeznijo oklenil ideje umetnostno obrtne osamosvojitve Slovencev. Ne bom se spuščal v historijat njegovega življenjskega dela, katerega viden izraz je etnografska zbirka v Narodnem muzeju. Omeniti pa moram v zvezi z gornjimi vrsticami njegovo zelo pomembno predložno delo »**Moderno slovensko pohištvo po narodnih motivih**«, ki je namenjeno predvsem slovenskim pohištvenim mizarjem.*

V tej krasni mapi je priobčil marljivi profesor Grebene celo vrsto osnutkov za izdelovanje modernega pohištva, pri katerih se je oziral na ornamentalne in oblikovne posebnosti raznih naših narodopisnih področij.

Mnenja sem, da ne more biti lepše prilike, kakor je bližajoča se razstava slovenske obrti, da pokažemo vsaj v pohištvenem mizarstvu — v kolikor je namenjeno za kmečke sobe, weekende, gostilne, hotele, kopališča itd., da znamo ustvarjati tudi brez tujih vzorcev, med katere je treba šteti tudi lastne ustvaritve po tujem okusu.

* Več o tem sem napisal v »Obrtnem vestniku« 1959, 9.

Ne samo v politiki, tudi pri kulturnih prizadevanjih pokažimo svojo narodno zavest, ki je danes bolj potrebna, kakor kdaj poprej. Govorimo o slovenskem umetnostnem obrtu, mislimo pa pri tem na jugoslovanskega. Pars pro toto! Saj etnografsko izrazoslovje ne pozna banovinskih meja. Kakor barve v barvnem krogu — tako se prelivajo narodopisne posebnosti iz osrčja Slovenije preko Bele Krajine, vzhodne Štajerske in Prekmurja v kajkavsko, nato pa v štokavsko ozemlje, ustvarjajoč v svoji kalejdoskopični pestrosti neizmerno — žal še tako malo izrabljeno duhovno bogastvo Jugoslavije.

Še je čas, gospodje mizarji. Razdelite si vloge. Če že ne vse, vsaj nekatere izmed Grebenčevih predlog uporabite in pokažite na razstavi, kako je mogoče ustvariti sodobno pohištvo v slovenskem in s tem v slovaškem duhu.

Moralni in brez dvoma tudi materialni učinek ne bo izostal!

Dr. A. Gosar:

Bodočnost in pomen obrti v modernem gospodarstvu

Vprašanje o bodočnosti in pomenu obrti v modernem gospodarstvu ni važno samo za prizadete obrtnike same in za tiste, ki bi se hoteli v bodoče posvetiti temu ali onemu obrtniškem poklicu. Velik pomen ima tudi za smotrno **gospodarsko in socialno politiko**, za to, da vemo, kje, kako in v kakšni meri naj bi razne obrti v občem interesu namerno gojili in pospeševali.

V bistvenih potezah sem obdelal to vprašanje že v drugem zvezku svojega dela »**Za nov družabni red**«. Zato skoraj ne gre drugače, kakor da bom v tem predavanju povzel od tamkaj nekaj najvažnejših misli, ki jih bom le tu in tam primerno dopolnil.

I. Bodočnost obrti.¹

Moderni kapitalizem je, kakor znano, zadal s svojimi veleobratu **rokodelstvu** in **mali** ter večinoma tudi **srednji obrti** vobče zelo hud udarec. V predkapitalistični dobi je bila zlasti rokodelska obrt po mestih in trgih važen in vpliven činitelj gospodarskega in tudi javnega življenja. Odkar pa je prevladal kapitalistični gospodarski red, je rokodelski oziroma vobče obrtni stan pričel naglo pešati in propadati ter je danes v gospodarskem kakor tudi v javnem življenju potisnjen močno v ozadje.

¹ Obrt imenujemo vsako poklicno delovanje s pridobitnim namenom, izvzemši tako imenovano praprodukcijo (poljedelstvo, lov, rudarstvo) in razna osebna opravila oziroma osebne usluge (na primer delo služinčadi, zdravnika, odvetnika itd.). Večkrat izvzemajo iz obrtnega področja tudi trgovino in promet, tako da velja kot obrt samo **poklicno in pridobitno predelavanje snovi**. Kolikor se ta poslednja vrsta obrti izvršuje pretežno z večjim (kvalificiranim) ročnim delom, govorimo o rokodelski obrti ali kar kratko o **rokodelstvu**.

Nekatere rokodelske obrti je moderna industrija popolnoma uničila in zatrla. To velja zlasti tam, kjer je industrija postavila namesto ročnih izdelkov na trg drugačno blago, ki so se ga ljudje iz kakršnega koli razloga splošno oprijeli. Tako je na primer ročna žebeljarska obrt nujno propadla, ker so ljudje namesto kovanih žebeljev rajši kupovali navadne žičnike.

Drugim rokodelskim obrtom je industrija odvzela vsa naročila novega blaga ter jih je na ta način prisilila, da so se morale praktično omejiti samo na **popravljanje** industrijskih izdelkov. Tako se je zgodilo zlasti čevljarški in krojaški obrti.

Ponekod zopet je moderna industrija pritegnila posamezne rokodelske obrti nase ter jih je **priključila svojim veleobratom**. Tako je na primer velik del kovaške pa tudi mizarske obrti združen z različnimi industrijskimi veleobrati ter služi tamkaj izključno le njim. Isto velja v nemajhni meri o tapetniški in ličarski obrti, ki sta danes neredko priključeni tovarnam različnih vozil, zlasti avtomobilov.

*

Vendar bi bilo napačno misliti, da je rokodelstvo oziroma boljše, da je mala in srednja obrt vobče zapisana smrti. Dosedanja izkušnja v najbolj izrazito industrijskih državah kaže drugače.

Kljub silnemu razvoju moderne industrije se je namreč cela vrsta male in srednje obrti v takih državah ohranila, deloma pa je celo napredovala. Tako se na primer v trgovinski in gostilniški obrti ni skoraj nič izpremenilo. Tu prevladujejo, prav kakor prejšnje čase, še vedno mali obrati. Tudi v prevoznih stroki se je poleg železnic in pošte ohranila po večini mala obrt. Ponekod pa je dala moderna industrija celo povod za nastanek novih obrti oziroma novih rokodelstev, na primer mehaničnih delavnic za popraviljanje avtomobilov, elektro-monterskih obrti.

Vobče smemo reči, **da pripadajo mali in srednji obrti tako rekoč po naravi stvari nekatera področja, od koder je industrija sploh ne more izpodrinuti**. To velja zlasti v naslednjih primerih:²

a) kjer gre za individualno, osebno delo (na primer brivci, modistinje);

b) kjer gre za opravila, ki so navezana na določen kraj ter se dajo prav zaradi tega največkrat izvrševati le v malem obsegu (na primer zidarska in sploh stavbarska dela, sobno slikarstvo, podkovska, mesarska, pekarska obrt itd.);

c) kjer gre za popravila, s katerimi se kapitalistična podjetja po večini nočejo baviti.

V vseh teh primerih je tudi v najbolj razvitih industrijskih deželah zagotovljen obrti tako rekoč po naravi še nadaljnji obstoj in razvoj. To nam v celoti potrjuje tudi statistika. V Nemčiji

² Prim. Sombart: Das Wirtschaftsleben im Zeitalter des Hochkapitalismus, str. 961.

na primer so pri štetju leta 1907. našli, da je bilo med sto obrtnimi podjetji malih obratov z največ štirimi pomožnimi močmi:³

1. v trgovini	94.2
2. med podjetji za prevoz oseb	93.7
3. med spedijskimi in prevozniskimi obrati	89.1
4. med gostilniškimi in točilniškimi obrati	94.4
5. med rokodelskimi obrtni (industrija) vštveši rudarstvo in stavbeno obrt	89.6

Na vseh področjih, ki jih je obrtno štetje leta 1907. zajelo (to je vse gospodarstvo, izvzemši poljedelstvo, železnice in pošte) je bilo 91.5% malih in 7.8% srednjih obratov (z največ petdesetimi zaposlenimi osebami). Še to naj dodam, da je bilo v malih obratih zaposlenih 37.5%, v srednjih pa 25.5% pridobitnih oseb. Če prištejemo dve petini srednjih obratov k rokodelskim, smemo reči, da je bilo v Nemčiji ob koncu velekapitalistične periode zaposlenih v rokodelskih obratih (brez poljedelstva) približno polovica vseh pridobitnih oseb.⁴

V skupini industrija in obrt, ki nas tu posebej zanima, je bilo leta 1907. 89.7% malih in 8.9% srednjih obratov. To razmerje se tudi v naslednjih dveh desetletjih ni bistveno spremenilo. Štetje iz leta 1925. je namreč pokazalo, da se je število malih obratov sicer neznatno (za okroglo 0.5%) skrčilo, medtem ko so se srednji obrati za dobro četrtino (28.6%) namnožili; vendar je bilo v skupnem številu še vedno **pičlih devet desetih (87.1%) malih in dobra desetina (11.1%) srednjih obratov**. Še to naj pripomnim, da je bilo med »rokodelskimi« obrati, ki so zavzemali 77.2% skupine »industrija in obrt«, polnih 94% malih obratov (z največ tremi pomožnimi močmi).⁵

Same na sebi nam te številke seveda še ne dajejo prave slike o življenjski sposobnosti in bodočnosti male in srednje, zlasti rokodelske obrti. Upoštevati je namreč treba, da se je posebno v razvitejših industrijskih deželah, kot je Nemčija, notranja struktura male in srednje obrti močno spremenila, tako da mnogokrat komaj še lahko govorimo o pravem rokodelstvu v običajnem starem pomenu. Tudi rokodelska obrt se je namreč prilagodila potrebam in zahtevam moderne tehnike in modernega gospodarstva. Samo na ta način se je lahko obvarovala grozečega propada. Naravna posledica tega pa je, da ni med današnjim rokodelstvom in ostalim gospodarskim sestavom nikake bistvene razlike in nikakega načelnega nasprotja.⁶

Z drugimi besedami se to pravi, da stari, recimo kar predkapitalistični tip rokodelskih obrti dejansko gine ter bo, vsaj

³ Prim. Sombart, n. m. str. 960.

⁴ Prim. Sombart, n. m. str. 963.

⁵ Prim. Das deutsche Handwerk, 1950, I. zv., stran 5 in 45.

⁶ Prim. Grünberg: Der Mittelstand in der kapitalistischen Gesellschaft, 1930, str. 67.

po večini, neizogibno izginil. Na njegovo mesto stopa moderna, sodobnemu tehničnemu in gospodarskemu razvoju in napredku prilagojena mala in srednja obrt. Seveda se mora ta obrt boriti z mnogimi težavami. Vendar se iz prednjih podatkov jasno vidi, da ji je tudi v modernem gospodarstvu odprto široko področje. Gre edinole za to, kaj storiti, da bo mala in srednja obrt to področje dejansko obdržala ter ga ne bo brez stvarne potrebe in v škodo celote prepustila veleindustriji.

To vprašanje je toliko bolj važno, ker ima mala in srednja obrt velik **narodno gospodarski in socialni pomen**, vsekakor večji kot smo v običajni zaverovanosti v kapitalistična velepodjetja vajeni misliti.

II. Narodno gospodarski in socialni pomen obrti.

Če bi hoteli zarisati vsaj kolikor toliko točno sliko o pravem **narodno gospodarskem in socialnem pomenu obrti in obrtniškega stanu**, bi morali najprej kritično presoditi dobre in slabe strani in nevarnosti velikih industrijskih podjetij, pa meje, onstran katerih postanejo taka velika podjetja nepotrebna, oziroma nevarna in škodljiva. Seveda bi tako razmotrivanje daleč preseгло okvir enega samega kratkega predavanja. Samo popolnoma na splošno naj ugotovim, da so vprav največja podjetja mnogokrat manj produktivna, zlasti pa narodno gospodarsko in socialno manj koristna kot pa srednja in mala podjetja iste vrste. Zlasti smemo reči, da so domala vse večje težave in neprilike modernega gospodarskega življenja združene z velepodjetji in njihovimi združbami, karteli, koncerni in trusti. Vse kar je najtežjih in najbolj perečih poglavij modernega narodno gospodarskega in socialnega vprašanja, n. pr. vprašanje velikih gospodarskih kriz in s tem združene gospodarske negotovosti in nestalnosti, problem brezposelnosti in silne proletarizacije delovnih množic, vprašanje razrednega boja in velikopoteznega izkoriščanja delavcev in konsumentov itd. itd., so sama taka vprašanja, ki si jih brez modernih industrijskih, transportnih in trgovinskih velepodjetij in njihovih združb niti prav misliti ne moremo. Posebno velik delež imajo pri tem **anonimna, delniška velepodjetja**, pri katerih se vsem ostalim slabostim in nevarnostim velepodjetništva pridružuje še pomanjkanje prave odgovornosti za naloženi kapital kakor tudi za vsakovrstne narodno gospodarsko in socialno škodljive zlorabe velike gospodarske in socialne premoči.

Pri mali in srednji obrti — seveda kolikor je tehnično dovolj razvita in gospodarsko dovolj močna, da se lahko vse delo v nji zares smotrno in racionalno uredi — vseh teh in raznih drugih gospodarskih in socialnih neprilik in nevarnosti ni in jih niti ne more biti. Tu imamo namreč opravka vedno le z ljudmi, ki so prav po bistvu in značaju svojega obrata in gospodarstva primorani, posvetiti vse svoje sile, da si z dobrim in solidnim delom in blagom, pridobijo odjemalce ter si na ta način zagotovijo

sicer skromnejši, pa zato toliko bolj zanesljiv in trajen zaslužek in obstoj.

Velepodjetnik, zlasti delničar, je v vsakem primeru nujno predvsem le kapitalist, torej pridobitnik v najčistejšem pomenu besede. Njemu je vseeno, kaj proizvajajo in prodajajo, samo da mu podjetje donaja čim več dobička. Ne da bi trenil z očesom, ustavi obrat; kajti to je zanj samo sprememba v številkah, medtem ko je za podjetnika strokovnjaka, v prvi vrsti pa obrtnika, ki je več v svoji stroki in sam v nji dela, to — kakor pravi Dessauer¹ — bolečina, uničenje tradicije, nastale v toku dolgotrajne izkušnje, izguba življenjskih naporov, grob nad, beda sodelavcev, izguba časti.

Ravno v tem je tudi glavni narodno gospodarski pomen male in srednje obrti. Znano dejstvo je namreč, da **nasplošno še najbolj služijo celokupnemu narodnemu gospodarstvu vprav tiste gospodarske panoge, kjer prevladujejo srednja in mala podjetja oziroma srednji in mali obrati**, medtem ko služi tam, kjer prevladujejo velepodjetja, vse gospodarsko ravnanje in življenje le nenasitni lakoti po čim večjem dobičku.

Pa tudi ne glede na to moramo reči, da je vsaj na splošno **brez dvoma bolje, ako ima čim več ljudi priliko in možnost delati zase, za svoj račun in na svojo odgovornost**. Povsem naravno je namreč, da samostojen obrtnik bolj vestno vrši svojo nalogo, ali vsaj bolj pridno dela, kot bi to storil, če bi bil le navaden delavec v tujem industrijskem podjetju. V njegovi lastni obrti, v njegovi lastni delavnici ga vse navaja in sili, da v lastnem interesu svoje delo dobro opravi. Samo na ta način namreč lahko naveže nase svoje naročnike ter si pridobi še novih. Kot delavec v tujem podjetju pa ima pred očmi v prvi vrsti le različne težave svojega mezdnege razmerja ter misli predvsem le na to, kako bi se na račun gospodarja kar najbolj okoristil.

Poleg tega ima samostojen obrtnik navadno več možnosti, da si gospodarsko opomore ter se na ta način tudi družabno povzpne na višjo stopnjo, medtem ko je navadnemu delavcu ta pot po večini zaprta. Vprav ta možnost, napredovati ter se socialno dvigniti, pa ljudi najbolj priganja, da napno vse svoje sile. S tega vidika je samostojno obrtništvo zelo važen element gospodarskega ter socialnega razvoja in napredka v družbi.

Pa tudi sicer ima obstoj večjega števila samostojnih gospodarjev v družbi velik **socialni pomen**.

Prvič se ti ljudje laže gospodarsko toliko okrepijo in osamosvojijo, da niso takoj ob prvih težavah v breme družbi in različnim njenim socialnim ustanovam. Količkaj trden obrtniški stan prenese, četudi s težavo, pa vendarle sam iz svoje moči tudi najtežje posledice gospodarskih kriz. Nasprotno pa so indu-

¹ Philosophie der Technik, 2. izd. 1928, str. 28.

strijski delavci takoj, ko izgube svoj zaslužek, navezani na družabno podporo in pomoč.

Drugič, in to ni manj važno, pa predstavljajo ravno samostojni gospodarji, tudi če ne premorejo kaj več imetja, povsem drugačen, bolj ustaljen, če hočemo konservativen element v človeški družbi kot pa množice nestanovitnega, od menjajoče se konjunktura, tako bistveno odvisnega delavstva. Jasno pa je, da je za zdrav razvoj družabnega življenja silno važno in potrebno, da sta v družbi oba elementa primerno zastopana. Kakor bi družba, obstoječa iz zgolj konservativnih elementov, kaj kmalu zastala in okorela, tako bi pomenilo za zdrav in organičen razvoj družbe največjo nevarnost, ako bi v njem na vsej črti prevladal le nestalni revolucionarni delavski element. Skratka, obrtništvo ima tudi zaradi tega velik socialni pomen, ker je eden važnih sestavnih delov tako imenovanega **srednjega stanu** oziroma se po svojem značaju vsaj k njemu nagiblje.

III. Sklep.

Če si na ta način kratko predočimo dejanski položaj obrtništva v modernem gospodarskem življenju pa njegov resnični narodno gospodarski ter socialni pomen, potem, mislim, je na prvi pogled očito, **da je smotrno in uspešno delo za ohranitev, izpopolnitev in razširitev male in srednje obrti na vseh tistih področjih modernega gospodarskega življenja, ki so zanjo dostopna, hočem reči, kjer lahko dobro izpolni svojo funkcijo, ena velikih in važnih nalog prav pojmovane narodno gospodarske in socialne politike.**

To velja toliko bolj, ker se ima mala in srednja obrt v modernem gospodarstvu boriti z mnogoterimi težavami, tudi takimi, ki niso utemeljene v različnih tehničnih in gospodarskih prednostih industrijskega obratovanja. Dejstvo je namreč, da je moderna industrija izpodrinila malo in srednjo obrt marsikje, kjer tega niso zahtevale tehnične in gospodarske okolnosti obratovanja, marveč je bil pravi vzrok tega drugje, predvsem v **strokovni in gospodarski nemoči in nekonkurenčnosti obrtnikov**. Tu ima prav zamišljena in smotrna narodno gospodarska in socialna politika široko področje, da malo in srednjo obrt njenemu narodno gospodarskemu in socialnemu pomenu in značaju primerno zavaruje in podpre.

Prvi in najvažnejši pogoj za ohranitev, utrditev in tudi razširitev moderne obrti pa je v tem, **da se obrtniški stan sam zave svoje narodno gospodarske in socialne važnosti** ter pravilno spozna in odločno krene tista sodobna pota, ki edina vodijo k njegovi okrepitvi in priznanju njegove prave veljave.

R. Dostal:

Prva obrtna razstava v Ljubljani 1844

(Nadaljevanje.)

Obrtna razstava v Ljubljani je bila odprta 4. septembra 1844 ob navzočnosti avstrijskega cesarja **Ferdinanda I.** in njegove soproge cesarice **Zofije**. Razstavo je obiskal tudi nadvojvoda **Janez**, pokrovitelj kmetijske in obrtnoindustrijske družbe v Gradcu. Razstava je bila nameščena v dveh poslopjih na št. Jakobskem trgu: v **Reduti**, v palači deželnih stanov, kjer so se vršile razne odlične prireditve in plesi, (na tem prostoru stoji danes l. dekliška ljudska in meščanska šola) ter v **Virantovi** hiši, kjer se nahaja sedaj poštna direkcija. Odprta je bila vsak delavnik od 10.—12. ure dopoldan in od 2.—4. ure popoldan, ob nedeljah pa od 10.—12. ure dopoldan in od 3.—5. ure popoldan. Vsak, kdor je hotel obiskati razstavo, se je moral najprej zglasiti v Virantovi hiši, kjer je dobil brezplačno vstopnico. Na razstavi je bilo razmeščeno nad 4000 raznih obrtnih in industrijskih predmetov. Samo kranjskih udeležencev na ljubljanski obrtni razstavi, ki so poslali svoje izdelke, je bilo 195, torej za tiste čase in preproste razmere naravnost velikansko število! Dne 18. septembra so »Novice« pisale: »Obrtniška razstava v Ljubljani je zmiraj polna ogledovavcov iz bližnjih in daljnih krajev. Nekteri dan so se ljudje tako drenjali, da ni bilo mogoče, vse noter pustiti. Le en glas je, da toliko lepiga blaga in umetno izdelanih reči, še nikoli ni bilo v Ljubljani skupej zbranih. Ljudje pa ne ogledujejo samo na ogled postavljene reči, ampak si tudi imenitniši fabrike in umetne mojstre zaznamnujejo, in silno veliko reči je že prodanih. Zdaj so se še le nekterim rokodelcam, ki niso nič za razstavo pripravili, oči odperle, ter se za ušesam praskajo, da so to lepo priložnost zamudili, svoje rokodelstvo razglasiti, ktera bo v Ljubljano šele čez 12 let zopet prišla; zakaj čez tri leta bo enaka razstava v Lincu, čez tri leta po tem v Celovcu, zopet čez tri leta v Gradcu in potem čez tri leta še le v Ljubljani. — Kdo je pa popred to vedil, da bo taka! — smo jih slišali že več govoriti. Nečimerni! saj smo vam dolgo in dosti od tega v Novicah trobili, tode zastonj; Verjeli nam niste v ti, kakor v več družih rečeh, ktere vam v vašimu pridu tukaj priporočujemo. De bi jih pač pridno brali in s časam naprej hiteli, zakaj brez branja koristnih podukov gresta kmet in rokodelc v današnjih prebrisanih časih rakovo pot!«

Ljubljanska obrtna razstava je bila zaključena 22. septembra, trajala je 18 dni, vsak dan jo je obiskalo po 500 do 600 ljudi, v skupnem številu do 10.000. Na razstavi je bilo 4250 predmetov, katere je poslalo 280 obrtnikov: 195 s Kranjskega, 31 s Koroškega, 28 s Štajerskega, 20 z zgornje, 5 iz spodnje Avstrije, 1 pa iz Gorice. Po številu razstavljenih predmetov je bila ljubljanska

obratna razstava do takrat največja, večja od prejšnjih razstav v Celovcu in Gradcu. Razstava je bila razmeščena v 7 dvoranah, tri so bile v Virantovi hiši za železne, ključavničarske, lončarske izdelke in stroje; štiri dvorane pa v Reduti za lesene, usnjene, mizarske izdelke, glasbila in ostale obrtne predmete.

Pregled obrtnih izdelkov na razstavi pred 95. leti

Med razstavljalci je bila najbolj udeležena železna in jeklena industrija na Kranjskem, v prvi vrsti baron **Cojzove** fužine, ki so bile takrat na višku svojega razvoja. Že leto poprej so izvozile štiri Cojzove fužine 16.162 stotov železa, jekla, žebeljcev in raznih takih izdelkov samo v tujino. Fužine so zaposlovale 2250 delavcev, deloma stalno ali pa od časa do časa, 600 voznikov je prevažalo rudo in železnino, vsi delavci pa so zaslužili v enem letu 118.575 goldinarjev! Svoje izdelke so razstavile fužine kneza **Auersperga** na Dvoru pri Žužemberku, ki so predelale po 10.000 stotov železa na leto, dr. **Fuchsova** fužina v Kokri, ki je bila odlikovana že na celovski razstavi, fužina Edmund vitez **Andrioli** v Bistrici pri Kamniku, **Štefan Killer** iz Pristave pri Trziču, R. pl. **Jabornik** v Trziču itd. — Kose, železno pločevino, žage, lopate, krampe in razno drugo železno orodje so poslali na razstavo **Ignac** in **Karol Zemme**, **Marija Pole**, **Jurij** in **Ignac Ahačič**, **Franc Ahačič** in sin **Janez**, vsi iz Trziča. — Model stop in plavža za svinčeno rudo je razstavil **Š. Kompoš**, rudar iz Črnega potoka na Koroškem; železne sani **P. Leskovic** v Ljubljani; rudarske izdelke in lep cink **Zagorska** fužina; verige **Janez Anderwald** v Ljubljani; zvonove **Anton Samasa**, zvonar v Ljubljani; nože **Miklavž Hofmann**, nožar v Ljubljani; pile in svedre za artezijske vodnjake **Št. Laheiner**, pilar v Ljubljani in baron **Jožef Ditrichova** tovarna v Trziču; razno cerkveno posodo in orodje **Jožef Šule**, pasar in srebrar v Ljubljani; umetno izdelane svečnike **Jožef Eisenbüchler**, pasar v Radgoni, kupili so jih neki dobrotniki za cerkev na Rožniku; svečnike in razno cerkveno orodje je razstavil tudi **Mat. Šreiner**, srebrar in pasar v Ljubljani; stroj, nekakšen bager, za prenašanje prsti, peska, šute, kamenja itd. je razstavil **M. Ferlan** in vzbudil z njim splošno zanimanje. Na 1. ljubljanski obrtni razstavi je bila močno udeležena tudi domača žebeljarska obrt v Kropi, Kamni gorici in Železnikih, ki je bila v oni dobi še v polnem cvetu in je še ni izpodrinila poznejša tovarniška velika industrija. Raznovrstne žeblje so razstavili **L. Potočnik** in **Franc Šuler** iz Kroepe; **Janez Toman** iz Kamne gorice; **I. Dolenc**, **Jožef Globočnik** in **B. Dolenc** iz Železnikov; slednji je poslal ladijske žeblje ter baron **Lazzarinijeva** fužina v Zagradcu na Dolenjskem. Ključavničar **V. Volheim** v Ljubljani je postavil na razstavo razne svoje izume, ki so vzbudili splošno zanimanje in občudovanje: mlin za kavo, s katerim se je moglo naenkrat mleti pol stota kave, tiskalni stroj, okroglo železno peč, gasilno brizgalno in železni kuhinjski štedilnik, katerega je kupil nadvojvoda **Janez**. Pač veliki izumi za

tisto dobo, če pomislimo, da bo od takrat kmalu minilo 100 let! — Žične krtače za volno, omikavnice imenovane, sta razstavila Jožef **Ambrožič** iz Ljubnega na Gorenjskem in Ignac **Pibrovec** iz Kroke, ki je imel po 40 delavcev in izdelal po 16.000 do 18.000 takih krtač na mesec. — Mreže, sita in rešeta iz železne in medne žice je razstavil J. **Pleško** iz Ljubljane, kravje zvonce Jakob **Jan** z Gorenjskega. — Zastopano je bilo tudi puškarstvo ter je razstavila lepe in dobre puške tovarna Ignaca **Justa**, puškarja v Borovljah na Koroškem, ki bi mogel v kratkem času izdelati 40.000 pušk in bajonetov za vojsko.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Danilo Puc:

Cantu

Mesto Cantu v bližini Comskega jezera v gornji Italiji je središče umetne pahištvene obrti ne samo gornje Italije, marveč vse države; zaradi svojih odličnih izdelkov pa je znano tudi daleč preko meja svoje domovine. Mesto leži v krasni hriboviti pokrajini, ki je zelo gosto naseljena; obdano je z mnogimi kraji, kjer je pahištvena obrt glavni vir dohodkov. Nahajajo se tu ne samo središča mizarke obrti, marveč vseh obrti v zvezi z opremo stanovanj in istočasno tudi vseh industrij za predelavo materiala, ki služi obrtnikom pri njihovem delu.

Svoj dominanten položaj nad ostalimi kraji si je mesto Cantu priborilo s pravilnim pojmovanjem moči organizacijske skupnosti; povežalo je vse obrtnike v neodvisno organizacijo, ki služi vsakemu posebej in hkrati tudi vsem.

Začetek procvitu so postavili cantujski obrtniki s postavitvijo velike in razkošne razstavne palače, katero so zgradili sami brez kakršne koli pomoči javnih ali pa državnih ustanov. V tej razstavni palači, kateri se je pridružilo pozneje še par drugih, je prostora za razstavo okrog 500 popolnoma opremljenih sob. Skupno z ostalimi razstavnimi palačami pa morejo razstaviti preko 600 sob.

Razstavni odbor, ki vodi sedaj delo, je v rokah obrtnikov. Delovni član (ravnatelj) pa je upokojen profesor strokovne šole. Odbor ima nalogo propagirati cantujske izdelke, zainteresirati zanje čim širši krog odjemalcev in dvigniti oblikovno ter materialno kvaliteto svojih izdelkov.

Odborniki-člani tega razstavnega konzorcija so v svojem delu popolnoma samostojni ter v ničemer vezani, tako da vsak zase lahko samostojno dela, si pridobiva tudi naročila in jih izvršuje. Podrediti se mora samo v stvareh, katere so skupne vsem, da ohrani sloves in kvaliteto znamke Cantu. V ta namen posluje poseben odbor, kateri pregleda vsak izdelek, ako odgovarja kvalitativno vsem predpisom. Pri tem seveda niso rigorozni in malenkostni ter ugotavljajo samo stvari, kateri bi mogle škodovati celokupnosti. Ta odbor istočasno pregleda tudi predloženo mu ceno izdelka, katero mora potrditi in izpod katere ne sme nihče prodajati izdelka. Na ta način skušajo dati obrtniku možnost primernega zaslužka, odklanjajo vsako spekulacijo s cenami in konkurenčni boj ter ustvarjajo s tem seveda tudi zapanje odjemalcev, ki dobro vedo, da ima pri njih kupljen izdelek tudi v resnici v denarju ono vrednost, katero so plačali.

Obrtniki oziroma razstavni konzorcij razpisuje tudi vsako leto nagrade za idealne skice in načrte, izmed katerih posamezni obrtniki izberejo svojemu ukusu odgovarjajoče načrte in jih vzamejo v delo. Izdelka po lastnem ali odkupljenem načrtu ne sme delati drug mojster kot oni, ki ima avtorsko pravo zanj. Ta način je seveda zelo dober; saj more tako prodati obrtnik večje število izdelkov enega modela, kar gotovo mnogo pripomore k boljšemu zaslužku in tudi k boljši kvaliteti.

Vse to delo gotovo zelo pospešuje vzorno urejena strokovna šola, ki dela roko v roki z obrtništvom, ga vzgaja ter stalno izpopolnjuje in vse stvari, ki so v zvezi s kakršno koli novostjo, sama v svojih laboratorijih in delavnicah tako oblikovno kakor tudi materialno preizkuša ter preizkušene daje na razpolago obrtnikom. Vsi skrbje za dober kontakt šole z delavnico; šola se vedno podreja sodobnosti ter je predvsem praktična.

Vir za svoj obstoj črpa razstavni odbor iz posredovalnine, katero prejme, ko proda izdelke. Posredovalnina znaša sedaj 6% od prodajne cene. Lansko leto je bilo prodanega za 10 milijonov lir pohištva ter so znašali dohodki razstavnega odbora 600.000 lir, kar je vsekakor za obstoj dovolj.

Delavnice, katere smo si ogledali, so nas v mnogem presenetile. Vsak, posebno mizarji, so mislili, da bodo našli velike lepe delavnice z velikim številom delavstva in moderno urejenim strojnim oddelkom. Vsega tega ni bilo. Navadna delavnica, veliko boljših imamo pri nas, z najpotrebnejšimi stroji in razmeroma malim številom delavcev. Nad delavnico pa krasna razstavna dvorana s približno 50 opremljenimi sobami, vsaka drugačna. Vmes posamezni kosi visoke vrednosti, res mojstrska dela in seveda tudi primerne cene. Organizacija dela po teh delavnicah je popolnoma drugačna od naše. Delajo predvsem samo za prodajo in ne po posebnih naročilih in načrtih, kakor je to pri nas običaj, kjer dela en mizar vse od stavbnega pohištva do najfinejše sobe brez ozira na to, ali bo mogel tudi izdelati kvalitativno dovršene izdelke. Tako jim je tudi mogoče posvetiti vso pažnjo izdelkom in izgotavljati res dovršene izdelke. Sobe izdelujejo tudi serijsko, to je, v večjem številu naenkrat, kolikor si upajo prodati po verjetnostnem računu, ki ga za vsak model posebej sestavljajo. To ima seveda svojo prednost, ki smo jo že omenili.

Sodelovanje občine in javnih ustanov z obrtništvom je tu izredno prisrčno; vsak čuti dolžnost propagirati in prodajati izdelke ter še poboljšati že itak dober položaj tamkajšnjih obrtnikov.

Zavarovanje obrtništva

Obrtni zakon, ki je stopil v veljavo leta 1952., je v § 584. predvidel tudi obvezno zavarovanje obrtništva za slučaj nezgode, za slučaj starosti, smrti in onemoglosti (penzijsko zavarovanje) in za slučaj bolezni. Ministrstvo trgovine in industrije je začetkom letošnjega leta izdelalo načrt uredbe za zavarovanje obrtnikov. O tej uredbi se je razpravljalo na številnih obrtniških zborovanjih in konferencah vseh obrtniških zbornic in zbornic z obrtnimi odseki. Obrtništvu je prišlo do zaključka, da uredba ne zadostuje. Zlasti se je opozarjalo, da bi prispevki (premije), ki bi jih morali plačevati obrtniki, pomenili za šibkejšega obrtnika preobčutno breme, dočim bi bili prejemki, ki bi jih obrtnik prejemal od svojega zavarovanja, prenizki. Stavili so se konkretni predlogi, da se najdejo sredstva in možnosti, da se na eni strani znižajo premije in s tem olajša obrtništvu breme, na drugi strani pa čim bolj povišajo prejemki zavarovanja v korist obrtnika in njegove družine. V ta namen se je med drugim pokazala tudi nujna potreba, da se zberejo čim točnejši statistični podatki za vse obrtništvu in za vsakega poedinca; na podlagi teh statističnih podatkov se bodo mogla izvršiti s strani strokovnjakov zavarovalno-tehnična izračunavanja, ki bi pokazala, kje in kako se more obremenitev obrtnika olajšati ter na drugi strani izboljšati njegove prejemke od zavarovanja.

Vse zbornice v državi so pristopile k zbiranju statističnih podatkov. Tudi ljubljanska zbornica je razposlala vsem združenjem vprašalne pole, ki jih bodo izpolnila združenja in obrtniki. To delo se ima izvršiti v teku meseca julija in avgusta.

Kakor čujemo, se pojavljajo med obrtništvom pomisleki in neka bojazen proti zbiranju teh statističnih podatkov. Smatramo zato za nujno potrebno opozoriti, da se vse to delo vrši izključno le v namenu, da se obrtniku koristi in da je zato v interesu obrtnika samega, da se zberejo čim

točnejši podatki ter na podlagi tega doseže čim dalekosežnejše omiljenje obremenitve, na drugi strani pa čim ugodnejši prejemki iz zavarovanja. Pomanjkljivi podatki bi bili samo v škodo obrtništvu. Ministrstvo trgovine in industrije je namreč odločilo, da uredbo o zavarovanju obrtnišтва uveljavljuje. Dolžnost obrtnišтва je zato, da v lastnem interesu sodeluje pri pripravah, da se obvaruje škode in da se bo upoštevalo njegove upravičene potrebe, želje in zahteve.

Prošnja

Razstavni odbor Zavoda PO Zbornica za TOI v Ljubljani, kulturno-zgodovinski del, obrtni tisk in literatura, namerava na jesenski Razstavi slovenske obrti razstaviti vse v to področje segajoče zapiske, knjige, kalendarje, časopise itd. in tako pokazati, kako se je slovensko obrtnišтво skupno s svojimi učitelji in voditelji trudilo in prizadevalo za svojo splošno in strokovno izobrazbo in napredek. Pri zbiranju teh predmetov pa je Razstavni odbor naletel na velike težave; le maloštevilni obrtniki so se zavedali pomena svojega tiska, ga naročali in kupovali; še manj jih je zbiralo in hranilo časopise in knjige. Zato bo zelo težko zbrati vse priče obrtniškega dela in prizadevanja brez vsestranskega sodelovanja in pomoči.

Ker pa je razstavni odbor prepričan, da je v težko dostopnih predalih in shrambah starejših obrtnikov in obrtniških sodelavcev, v arhivih obrtniških društev in zadrug še marsikaj shranjeno, bodisi v celoti ali pa posamezni deli oziroma številke, ki bi mogle izpopolniti nepopolne ohranjene letnike, zato Razstavni odbor prav lepo prosi, da ga obrtniki in njihovi prijatelji, ki imajo take predmete ali o njih kaj več vedo, čim prej o tem obveste; še ljubše mu pa bo, ako mu take predmete odstopijo (podare), prodajo ali saj posodijo za jesensko razstavo. Razstavni odbor bo hvaležen za vsako pošiljko ali obvestilo, kje se kak predmet nahaja. Poslal bo svojega zaupnika, ki bo skušal navedeni predmet pridobiti za razstavo ter za knjižnico in čitalnico Obrtnopospeševalnega zavoda Zbornice za TOI v Ljubljani, ki jo hoče povečati z darovi in nakupi in jo tako vsestransko izpopolniti.

Pomočniški in mojstrski izpiti gluhonemih

Na vprašanje, ali in kako morejo gluhonemi polagati pomočniški in mojstrski izpiti, da bi se tudi njim nudila prilika za primerno eksistenco, je minister za trgovino in industrijo odredil sledeče:

1. Gluhonemi se morajo pripustiti k pomočniškim in mojstrskim izpitom za obrte, če izpolnijo pogoje za polaganje dotičnih izpitov. Pomočniškemu izpitu se morejo podvrči šolani in nešolani gluhonemi, če dokažejo svojo sposobnost in pripravljenost za dotični obrt, mojstrskemu izpitu pa samo šolani gluhonemi, ki so dovršili šolo za gluhoneme in so obiskovali med učenjem obrtno šolo pri zavodu za gluhoneme.

2. Pri izpitu se morejo gluhonememu kandidatu staviti pismena vprašanja in kandidati morejo tudi pismeno odgovarjati. Pismeni odgovori se morajo zahtevati posebno pri onih gluhonemih, ki se v šoli niso mogli naučiti jasno izražati svojih misli. Izpitu morajo prisostvovati tudi učitelji-strokovnjaki za gluhoneme kot tolmači, preko katerih se po potrebi vrši izpraševanje. Banska uprava bo odredila, pri kateri komisiji in v katerem kraju se bo izpit vršil.

3. To pojasnilo je bilo dostavljeno vsem banskim upravam in vsem obrtnim zbornicam v vednost in ravnanje.

Poziv

Uredništvo in uprava »Obrtniškega glasnika« lepo prosi združenja in prijatelje, naj list razširjajo med člani in znanci ter pošljejo čim prej naročnino po priloženih položenih. Čim več bo redno plačujočih naročnikov, tem boljši bo list, tem več bo mogel nuditi. Kdor

pa lista ne namerava naročiti, ga prav lepo prosimo, naj list vrne, da mcremo postreči novim naročnikom.

Obenem opozarjamo cenjene naročnike, naj posamezne številke lista pazljivo čitajo in shranijo, da se ne bodo porazgubile, kar se je zgodilo in se še sedaj godi skoro vsem obrtniškim (pa tudi drugim) listom. Konec leta bomo poskrbeli za lično vezavo, da bo dobil list obliko lepe knjige, ki bo v okras vsaki knjižnici.

Znižanje obrestne mere za posojila pri Zanatski banki Kraljevine Jugoslavije a. d.

Na predlog upravnega odbora Zanatske banke je g. minister za trgovino in industrijo odobril sledeče obrestne mere za posojila, ki stopijo v veljavo dne 1. julija 1939:

1. za dolžnike, ki so bančni delničarji, $7\frac{1}{2}\%$ na leto pod pogojem, da imajo na vsakih din 2000.— posojila po eno bančno delnico;
2. za dolžnike, ki niso bančni delničarji, 8% na leto;
3. za obrtne proizvođačne in nabavljalne zadruge, $7\frac{1}{2}\%$ na leto;
4. za kreditne zadruge 6% na leto;
5. za obrtne domove 6% na leto;
6. za posojila na zastavo državnih vrednostnih papirjev 7% na leto.

Zanatska banka podeljuje sledeče vrste posojil:

a) menična posojila z dvema žirantom (porokoma) na dve in pol leti, ki se odplačujejo v desetih enakih trimesečnih obrokih z obrestmi;

b) menična posojila proti vknjižbi na nepremičnine na pet let, ki se odplačujejo v dvajsetih enakih trimesečnih obrokih z obrestmi ali v desetih enakih šestmesečnih obrokih z obrestmi;

c) posojila na zastavo državnih vrednostnih papirjev na dve in pol leti, in sicer onih papirjev, ki kotirajo na domačih borzah (obveznic $2\frac{1}{2}\%$ vojne škode, 7% državnega investicijskega posojila itd.), delnic Narodne banke in Privilegirane Agrarne banke; odplačujejo se v desetih enakih trimesečnih obrokih z obrestmi;

d) kredite na tekoči račun od din 20.000.— naprej, in sicer samo večjim obrtniškim podjetjem, ki imajo večji denarni promet, katerega morajo izvrševati potom banke.

Posojila oziroma krediti nad zneskom din 50.000 se dovoljujejo samo proti vknjižbi na nepremičnine.

Obrtnik ali obrtniško podjetje more dobiti več vrst posojil v najvišjem skupnem znesku din 300.000.—.

Za nadaljne informacije se naj interesenti ustmeno ali pismeno obrnejo na podružnico tega zavoda v Ljubljani, Gajeva ulica 6.

Zanatska banka Kraljevine Jugoslavije a. d.

Podružnica Ljubljana, Gajeva ulica 6 / Telefon št. 20-30
Centrala Beograd / Gl. podr. Zagreb / Podružnica Sarajevo

Delniška glavica din 75.000.000. Udeležba države din 30.000.000. Rezervni fond nad din 5.000.000
PODELJUJE obrtnikom in obrtnim podjetjem menična in hipotekarna posojila, kredite na tekoče račune in posojila na zastavo državnih vrednostnih papirjev — **SPREJEMA** od vsakogar vloge na hranilne knjižice in tekoče račune po najugodnejšem obrestovanju — **UPRAVLJA** imovino in fonde obrtniških ustanov in organizacij — **IZVRŠUJE** najkulantnejše vse ostale bančne posle

Obrtniki! V Vašem lastnem interesu je, da vse svoje denarne posle izvršujete potom svojega denarnega zavoda